



# Arkeologisk undersökning av husgrund på Slyos 2004-2005

Fornlämning 222, Kyrkbyn 14:6,  
Lillhärdal sn, Härjedalens kn,  
Jämtlands län



PG Bengtsson  
2006

Foto första sidan:  
Utgrävning på Slyos  
PG Bengtsson, 2005

## Innehållsförteckning

Översiktskarta	.....3
Översiktsritning fornlämning 222	.....4
Inledning	.....5
Syfte och frågeställningar	.....5
Beskrivning av Slyosprojektet	.....5
Pedagogisk verksamhet	.....6
Pedagogisk värdering	.....8
Historik och forskningshistoria	.....9
Fornlämning 222 Lillhårdals socken.....9	
Topografi	.....10
Metod och schaktbeskrivning	.....11
Undersökningsresultat och diskussion.....12	
Husgrund	.....13
Härd	.....14
Golvytan	.....15
Fynd	.....16
Makrofossilanalys	.....18
C14	.....18
Ett kokhus eller...	.....18
Sammanfattning	.....19
Administrativa uppgifter	.....19
Källförteckning	.....20



Figur 1. Översiktskarta över södra Härjedalen. © Lantmäteriet Dnr L 1999/387.



# Arkeologisk undersökning, 2004-2005, av husgrund, fornlämning 222, Kyrkbyn 14:6, Lillhärdal sn, Härjedalens kn, Jämtlands län

## Inledning

Projekt Slyos startades 2003 efter ett seminarium i Lillhärdal med namnet Slyostseminariet. Läs mer i rapporten, "Seminarium om Slyos", i Jamtlis arkiv, eller på Jamtlis hemsida, om projektet.

Lillhärdals Hembygdsförening, Härjedalens kommun och Jamtli/Jämtlands läns museum arrangerade seminariet.

Projekt Slyos genomförde sin första fältsäsong 2004 genom att påbörja en arkeologisk undersökning av fornlämning 222. Året därpå, 2005, avslutades undersökningen.

## Syfte och frågeställningar

Projektet har dubbla syften. Dels arkeologiska frågeställningar men även pedagogiska.

### Arkeologiska frågor

- Hur har människan nyttjat Slyos? När började området användas och har nyttjandet förändrats över tid?
  - Avtecknar sig mötet mellan olika kulturella identiteter på Slyos?
- Dessa frågor är övergripande för projektet. För undersökningen på fornlämning 222 gällde frågan:
- Vilken typ av bebyggelse är lämningarna på fornlämning 222 spår av?

### Pedagogiska frågor

Den pedagogiska ambitionen för projektet är att finna och värdera metoder att engagera allmänheten i forskningsarbetet kring platsen Slyos.

## Beskrivning av Slyosprojektet

Utifrån diskussionerna på seminariet om Slyos, hösten 2003, skrevs en Forskningsplan av Arkeologisektionen på Jamtli. Denna kan läsas på Jamtlis hemsida eller i Jamtlis arkiv.

Våren 2004 samlades representanter för Härjedalens kommun, Lillhärdals Hembygdsförening och en enskild forskare, PO Nordell, och beslöt att starta Slyosprojektet.

Projektet har ingen egen ekonomi utan måste ekonomiskt skötas genom intressenternas medverkan utan ersättning. Jamtli låter två arkeologer delta i

projektet och Härjedalens kommun skall kartera Slyosområdet. Övrigt arbete utförs av PO Nordell och medlemmar i Lillhärdals Hembygdsförening, och andra intresserade, som frivilligarbete.

Bo Karlsson, Hembygdsföreningens ordförande, har varit ansvarig från Lillhärdals Hembygdsförening i Slyostprojektet under de två gångna åren. Han har "raggat" deltagare på olika sätt och affischerat verksamheten. Dessutom deltagit i all verksamhet som har genomförts.

Arkeologerna PG Bengtsson och Anders Hansson från Jamtli driver projektet för museets del. PG B har Slyostprojektet som sin forskningsuppgift i sin tjänst på Jamtli, vilket ger möjlighet att årligen använda 10 % av arbetstiden till projektet.

Härjedalens kommun har åtagit sig att genom sitt Tekniska kontor kartera Slyos. Att ta fram en karta med en ekvidistans på ca. 2 dm.

Fredagen den 28 oktober träffades PG Bengtsson, Jamtli, Kjell-Åke Nilsson, Hr kn, och Mats Bredesen, Hr kn, på plats i Slyos och planerade arbetet. Någon vecka senare genomförde Kjell-Åke och Mats en dags kartering av områdena runt fornlämning 220 och 222. I maj 2006 levererades de första kartorna till Jamtli i MapInfo-format. Ekvidistansen är 1 dm. Dessa kartor täcker områdena runt fornlämning 220 och 222. Karteringen fortsätter.

Även Härjedalens Fjällmuseum genom Lowissa Mannerheim och Särna Skogsmuseum/Lomkällan genom Stig Ericsson har deltagit i projektet.

## Pedagogisk verksamhet

Projektet har som ett mål att finna former för hur allmänheten kan göras delaktig i arkeologiska projekt.



*Figur 3. Utgrävning med besökare 2004. Foto PG Bengtsson.*

Under 2004 och 2005 har allmänheten kunnat delta i den arkeologiska utgrävningen, som har pågått under en vecka båda åren, Hårdalsveckan, som är en stor aktivitetsvecka i Lillhärdal, oftast v. 29, i mitten av juli månad. Klockan åtta på morgonen har det varit avfärd från Wårdshuset i Lillhärdal. Flertalet deltagare har samlats här för gemensam resa till Slyos. 2004 deltog 22 personer och 2005 18 personer. 2004 deltog 9 personer mer än en dag och 2005 7 personer.



*Figur 4. Guidning och berättande för besökare, 2004. Foto PG Bengtsson.*

Allmänheten har även uppmanats att komma och besöka utgrävningen. Under 2004 kom 105 personer och 2005 47 stycken. Båda åren har en "Kulturarvskväll" arrangerats på Wårdshuset i Lillhärdal på torsdagskvällen. Båda åren har arrangemanget varit välbesökt med ungefär 65 besökare.



*Figur 5. Wårdshuset 2005. Daniel Åkerman berättar om timmerarbetet på hembygdsgården Högen som genomfördes under "Slyos"-veckan 2005 i regi av EU-projektet Byggnadstraditioner i Gränstrakter.*



2005 gjordes en exkursion till Trygåsvalen i Dalarna, en fäbodvall cirka 12 km mot nordväst från Slyos fågelvägen. Här har pollenprover tagits, som visar att korn odlades på 1000-talet (Heinerud J & Bengtsson PG, 2003). Stig Ericsson från Särna Skogsmuseum/Lomkällan guidade.

Under 2005 genomfördes även en arkeologisk provutgrävning av den utpekade platsen för häxbränning vid Spångmyrholmen strax utanför Lillhärdal. Utgrävningen var en del i projektet om häxbränningen i Lillhärdal. Platsen lokaliserades genom att zond användes och därefter grävdes ett schakt genom centrum av bålplatsens kollager. Fynd av eldslagningsflinta alternativt bössflinta gjordes och flera ben framkom som senare analyserades som getben av ett osteologiskt laboratorium.



*Figur 6. På väg till bålplatsen.*



*Figur 7. Lokaliseringen av bålplatsen...*



*Figur 8. ...gav resultat...*

*Foto: Fig. 6-8 PG Bengtsson och Fig. 9 Anders Hansson, Jlm\_05m180\_17.*



*Figur 9. ...som grävdes ut.*

### **Pedagogisk värdering**

Någon utvärdering av det pedagogiska arbetet har inte gjorts. Bo Karlsson, som är aktiv i projektet för Lillhärdals Hembygdsförening, rapporterar att trots att "Slyos-veckan" ligger samtidigt som Härdalsveckan har det fungerat att få deltagare till verksamheten, fastän många av dem också har arbetsuppgifter i Härdalsveckans arrangemang.

Formerna för en kommande utvärdering är ännu inte bestämda.

## Historik och forskningshistorik

Från 1300-talets första hälft finns en samling dokument som berör gränsdragningen mellan Sverige och Norge. Det är troligen en excerptsamling som skapats av det norska kungliga kansliet för att samla det man visste, eller ville hävda, om riksgränsen mellan Norge och Sverige.

Här nämns Härjulf Hornbrytaren som den förste bosättaren i Härjedalen och platsen för hans bosättning anges till "Sliarosvellir", "vallarna vid Slyans os", Slyos, vid Lövnäsullen, 30 km väster om Lillhärdal, se Fig. 1. (Eriksson 2003).

1976 sökte Elof och John Herrdin från Lillhärdal och Lövnäsullen på eget initiativ igenom Slyos med en metalldetektor och ett hundratal metallfynd framkom av både äldre och yngre karaktär. Samma år registrerades fyndplatserna i fornlämningsregistret. Fyndplatserna är utmärkta på Fig. 10. 1993 genomfördes en arkeologisk utgrävning av en husgrund, fornlämning 220, som ligger 300 m SV om Raä 222, som ett samarbete mellan Jämtlands läns museum och Lillhärdals Hembygdsförening. 1999 fortsatte undersökningarna. En utvidgning av 1993 års undersökning av fornlämning 220 gjordes och C14-prover togs.

Boplatsen har bestått av ett mindre hus och troligen använts vid slätterarbete och/eller fäboddrift mellan 1000 och 1300 e.Kr.

1999 karterades även Raä 222 med närområde och en provgrop i skärvestensvarpen, 0,5x1 m, undersöktes, fig 2. Ett C14-prov från provgropen gav en datering till 1190-1270 e.Kr., kalibrerat med 95 %:s säkerhet. Läs mer i rapporten "Slyos - arkeologiska undersökningar av senvikingatida/medeltida boplatlager (1976, 1993 och 1999)" i Jamtlis arkiv, eller som pdf-fil på Jamtlis hemsida. C14-dateringen redovisas längre ner i rapporten.

Elof Herrdin har även dokumenterat de smånamn som används på Slyos. De redovisas inte i denna rapport.

### **Fornlämning 222 Lillhärdals socken**

Fornlämningen registrerades 1976 av Gert Magnusson efter Elof Herrdins redovisning av 94 fynd från Slyosområdet, som han och John Herrdin grävt fram genom lokalisering med metalldetektor.

Den handskrivna texten från registreringsblanketten:

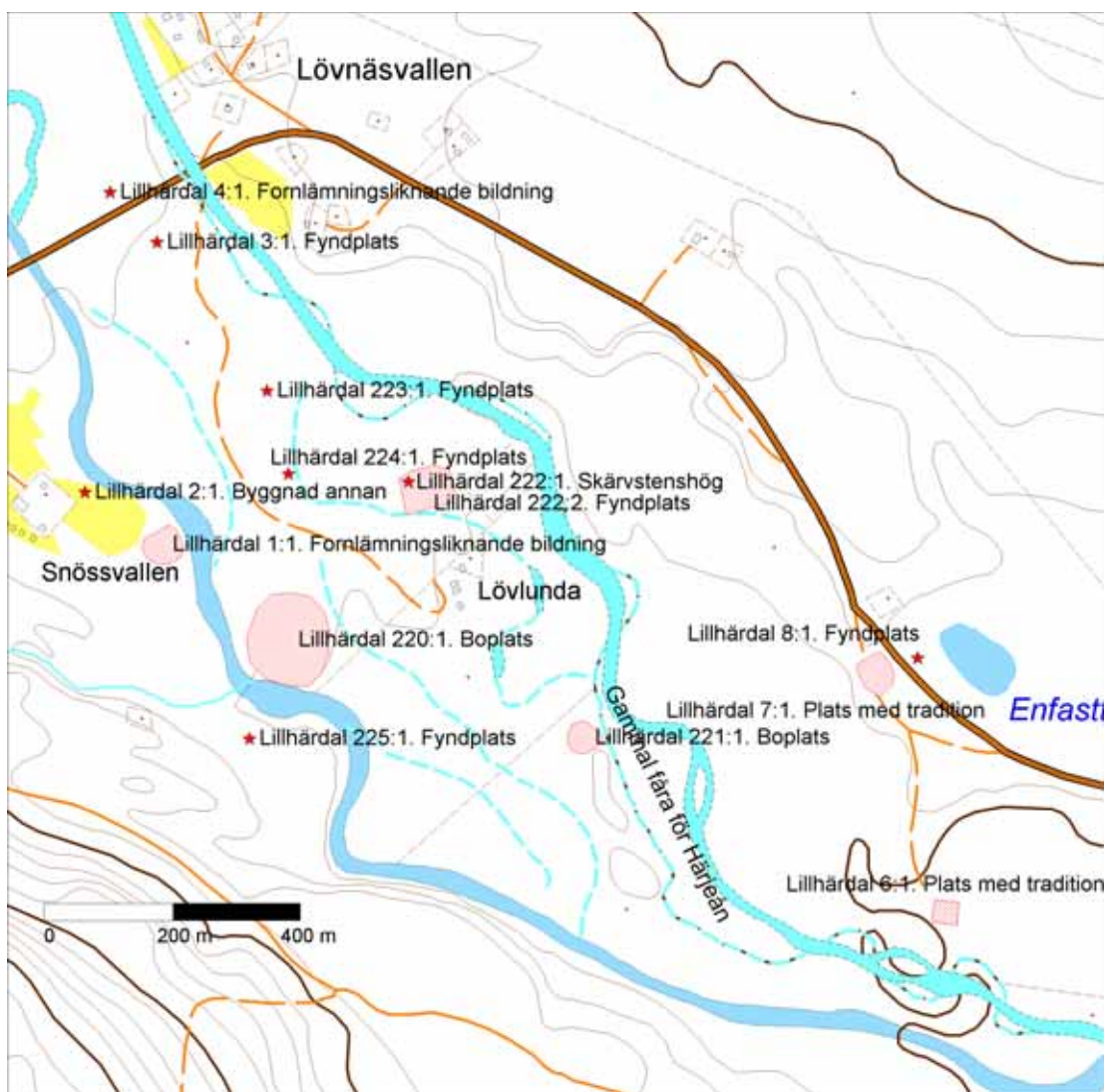
"Platå av sand och grus ovan myrmark. Betesmark, f.d. fäbodvall.

Oval skärvestensvarp, 8x6 m (NV-SÖ) och 0,4 m hög. Övertorvad med i ytan synliga enstaka 0,05-0,1 m stora skörbrända stenar. Beväxt med sly och små björkbuskar.

Den omgivande markytan är i anslutning till ett mindre antal provgropar sot färgad och det finns även inslag av skörbränd sten där.

I det omgivande markområdet har man tillvaratagit ett stort antal järnföremål av tidigmedeltida karaktär."

På Fig. 10 är fornlämning 222:1 angiven. Den plats som har grävts ut ligger dock 40 m väster om den markerade platsen. Om 222:1 är felmarkerad eller om det finns ytterligare en skärvtensvarp är inte klarlagt. Området där fynden har gjorts är det rödrastrerade 222:2 på Fig. 10.



Figur 10. Översikt över Slyos begränsas av landsvägen, Härjeån och Härjeåns äldre fåra. © Lantmäteriet Dnr L 1999/387. Röda stjärnor och röda rasttrade ytor är registrerade fornlämningar.

## Topografi

Härjeåns dalgång vid Lövnäsullen har av inlandsisens avsmältning utbildats till en "sandur". Sandur är ett geologiskt begrepp för en dalgång som har fyllts av moränmassor till tiotals meters tjocklek av den närbelägna iskantens avsmältning. Den fortsatta avsmältningen skapar ett delta där stora de

lar av moränmassorna transporteras bort. När iskanten har smält undan och befinner sig på längre avstånd täcks delat av finmaterial, finsand och mo, som kallas silt. Silten är bördigt och har bildat artrika fuktängar av lövängskaraktär och är rikligt beväxt med gräs, örter och lövträd, som på Slyos använts för slätter och bete.

Fornlämning 4, Kungshögen, norr om landsvägen, är ett exempel på en formation som består av moränmassor som inte har eroderats bort och täckts av silt.

I sandersedimenten på Slyos finns grundvattnet nära markytan. När grundvattnet stiger tränger det upp ur markytan och bildar översvämningssänkor. Från sådana sänkor leder kortare rännor som försvinner ut i "ingenting". Detta skedde under isavsmältningen, men fortsätter även idag fast i mindre omfattning. Under snösmältning och efter perioder med hög nederbörd stiger grundvattnet till markytan och fyller lågt liggande markpartier och gamla strömrännor. Det är sällan vattnet från den gamla Härjeån som orsakar översvämningar längre tillbaka i tiden.

Det område som kallas Slyos är ett ungefärligt område som begränsas i nordväst av landsvägen Särna-Lillhärdal och i övriga riktningar av Härjeåns nuvarande fåra och dess äldre fåra, se Fig. 10.

För en mer fyllig beskrivning av topografin och den geologiska utvecklingen läs PO Nordells rapport i "Seminarium om Slyos" eller hans rapport "Slyosfältet i Lillhärdal", i Jamtlis arkiv, eller som pdf-filer på Jamtlis hemsida.

## Metod och schaktbeskrivning

Koordinatsystemet som upprättades år 1999 kunde användas även vid denna undersökning, då koordinatpinnarna stod kvar. X-axeln följer längdriktningen på platan och avviker från nordriktningen med 38° mot väst.

2004 togs en yta på 16,7 m<sup>2</sup> upp och 2005 21,5 m<sup>2</sup>, totalt 38,2 m<sup>2</sup>. Grästorven rullades av med hjälp av spadar. Ytorna grävdes med skärslev ner till ungefär 10 cm under markytan, till en nivå som vi uppfattade som gränsen mellan kulturpåverkad och opåverkad mark. Ytorna grävdes i två etapper, Dokumentationsnivå 1 och 2.

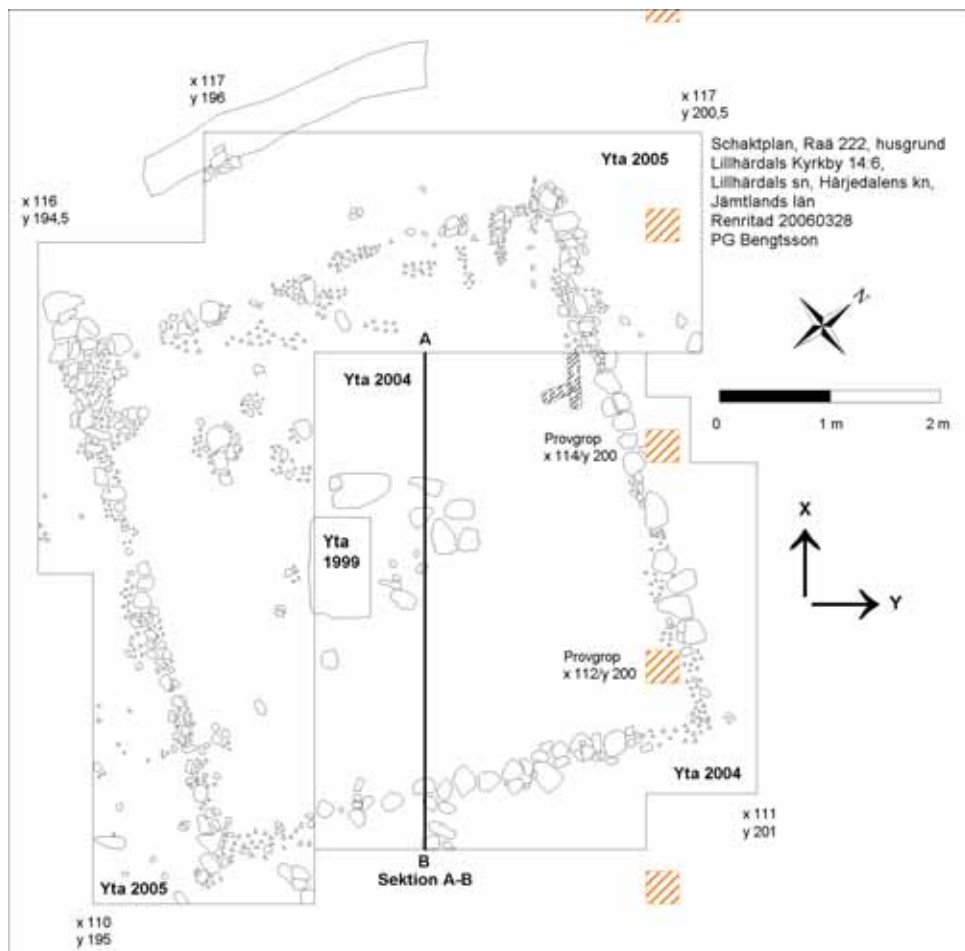
Ett 4,5 m långt schakt grävdes djupare än övriga ytor för att kunna dokumenteras i en sektionsritning, se Fig. 11.

All jord sällades och fynden registrerades i halvmetersrutor. För höjdmätning användes en fixpunkt i form av en sten i en av de grävda provgroparna, som fick den fiktiva höjden 10 m. I området finns inga större jordfasta stenar, så därför valdes den nämnda fixpunkten.

Kvadratiska provgropar grävdes på linjen Y 200, 12 gropar med 30 cm:s sida, på varannan meter. Från x 110/y 200 till x 134/y 200. Ingen provgrop grävdes vid x126/y 200, se Fig. 11.

Under 2004 års grävvecka genomförde PO Nordell, med ett par medhjälpare, en linjekartering för att användas som höjdprofiler i rapporten "Slyosfältet i Lillhärdal".

1999 genomfördes en fosfatkartering av platån där husgrunden ligger. Karteringen gav ingen entydig bild och har inte använts.



Figur 11. Schaktplan över fornlämning 222, husgrund, Lillhärdals socken. Beigt rastrede rutor är provgropar.

## Undersökningsresultat och diskussion

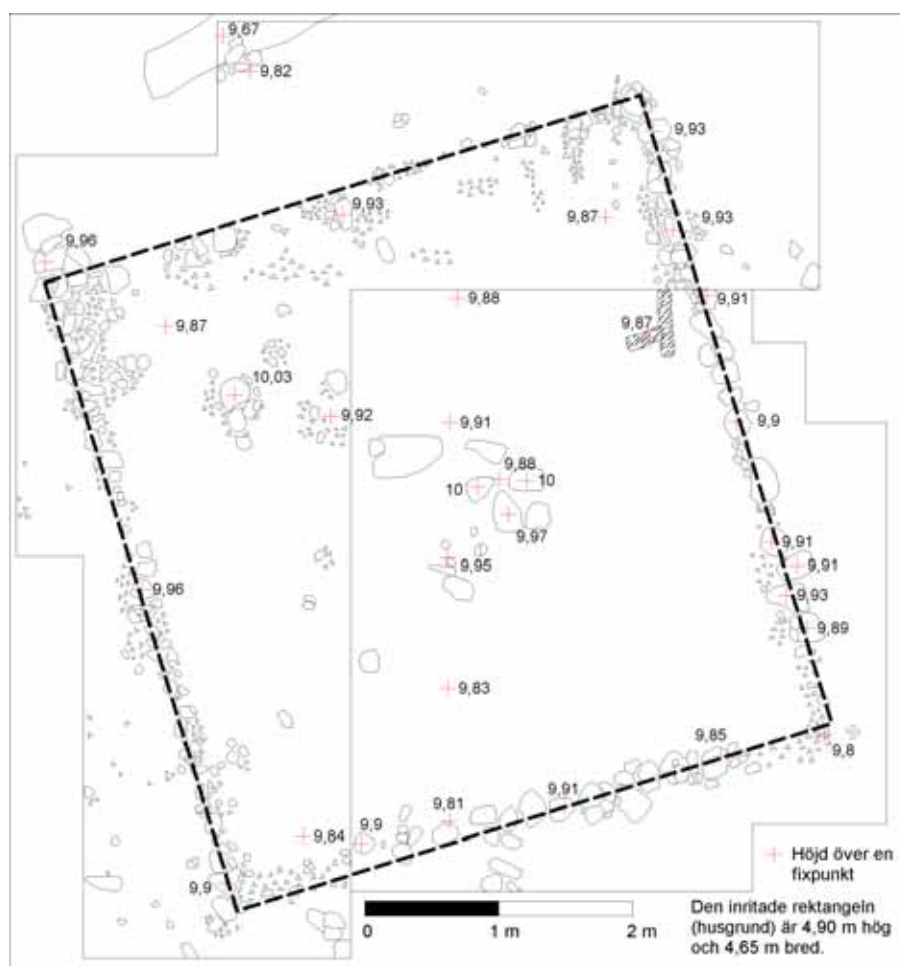
Den första ytan som grävdes var 4,5 x 1 m och begränsades av sektionen A-B i dess nordöstra sida, se Fig. 11. Ytan som grävdes 1999 ingick häri. Samtidigt som den första ytan togs upp grävdes provgroparna på linjen Y 200, 12 gropar med 30 cm:s sida, på varannan meter. I provgropen vid x 112/y 200 fanns ett 20-tal skärvstenar, 3-5 cm, och ett kollager och i x 114/y 200 två skärvstenar och lite kol. I övrigt var provgroparna ej kulturpåverkade. I detta skede av undersökningen trodde vi att fornlämning 222 var en skärvstenschög. Provgroparnas innehåll och upptäckten av husgrunden, när ytorna

utvidgades, förändrade tolkningen och skärvtenshögen ”blev” en härd i en husgrund.

## Husgrund

På Figur 12 syns husgrunden med de troliga måtten 4,90 m x 4,65 m. Höjderna i huset är inmätta på den nivå som uppfattades som skärningen mellan kulturpåverkade lager och därunder liggande opåverkade lager. Ytan grävdes dock inte i lagerförd utan mer som en blandning däremellan och cm-nivåer. Därför kan det sotbemängda golvlageret i vissa delar av ytan ha genomgrävts och inte vara synligt på planritningen, se Fig. 14.

De 10 höjderna inuti husgrunden, på golvet, ligger mellan 9,80 och 9,92 m, medelvärdet är 9,86 m. De 15 höjderna på stenar i husgrunden ligger mellan 9,85 och 9,96 m, medelvärdet är 9,92 m. Skillnaden mellan den understa/första golvytan och stenarna är alltså i medelvärde 6 cm.



Figur 12. Höjdmätt och den troliga placeringen för husgrunden.

I sektionsritningen, Fig. 13, kan det som jag uppfattar som ett jordgolv, ett sot/kollager, ses. Det har en tjocklek på 2-6 cm. Den övre delen av golvet har alltså en nivåskillnad till stenarna i husgrunden på ett par tre cm.

Det finns inga högre syllstenar i husgrunden-syllstensraderna.

Därför har det troligen varit ett timrat hus vars understa timmervarv låg direkt på syllstensraden.

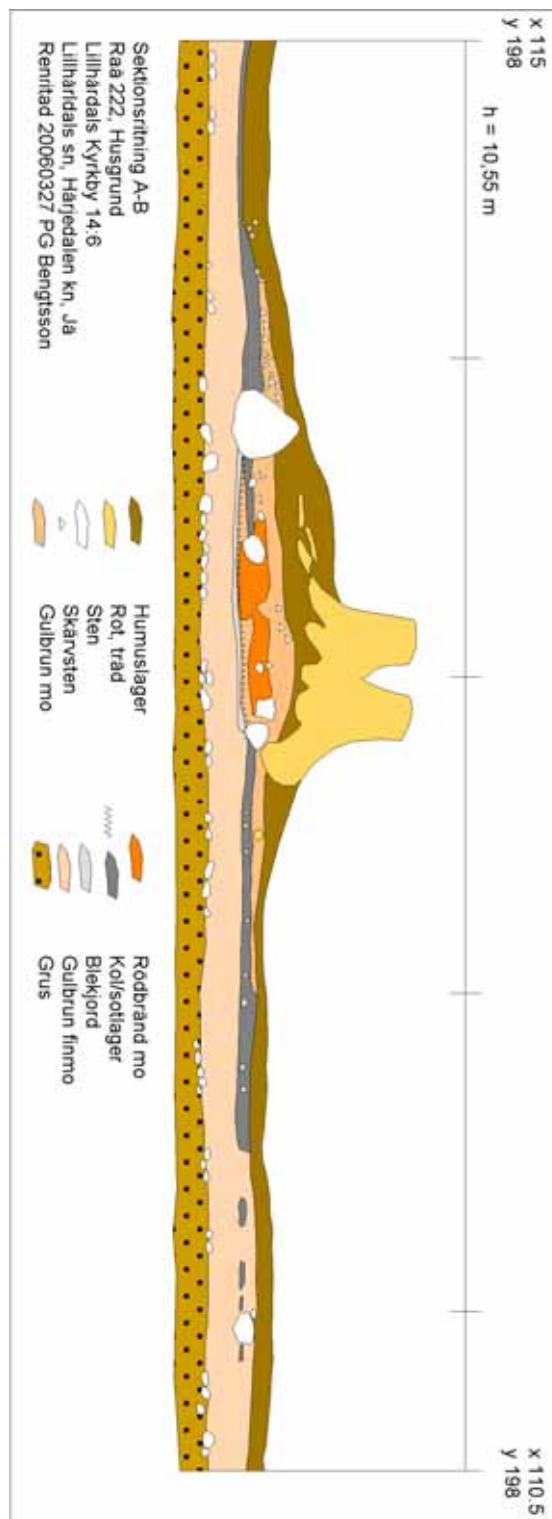
Visst kan det vara så att det har funnits högre syllstenar i husgrunden, men att de har tagits bort och använts på annan plats. Ett timrat hus byggt på syllstenar kan ha haft ett trägolv. Den lilla fyndmängden kan peka mot detta, men det som talar emot är diskussionen här nedan om att härden har legat på golvet.

### Härd

Den troliga platsen för härden är det område med rödbränd mo/mjåla som syns i sektionsritningen, Fig. 13 och på planritningen, Fig. 14.

Härden bör ha legat över det kraftigt rödbrända området. Antingen har den legat direkt på markytan eller så har ett tunnare lager med sten använts som eldplats. Det har då varit så tunt att värmen har kunnat tränga ner och bränna markytan under. Tjockleken på det rödbrända lagret är mellan 6 och 10 cm, se Fig. 13. De stenar som ligger i centrum på planritningen, Fig. 14, kan ha varit delar av en härdkonstruktion, som inte säkert går att rekonstruera.

Om huset hade haft ett golv skulle härden ha behövt vara uppbyggd högre för att nå ovanför golvet, att värmen inte hade nått ner och kunnat rödbränna ett sådant tjockt lager, 6 till 10 cm. För att kunna åstadkomma ett rödbränt lager så djupt ner i marken, se Fig. 13, i ett hus med golv måste härden ha legat under en eventuell golv-nivå. En vanlig höjd för golv kan vara ett par dm över markytan. Så – huset har troligast haft ett jordgolv och en härd direkt på golvet.



Figur 13. Sektionsritning A-B mot norr.



Figur 14. Planritning, fornlämning 222, husgrund. Dokumentationsnivå 2, skärningen mellan kulturpåverkad mark och opåverkad.

### Golvytan

Planritningen ovan är ritad på den nivå som ligger ungefär där det första (jord)-golvet låg. Sotspridningen antyder en dörr i den övre vänstra delen. Att rörelserna i huset som dragit med sig sot har gått mot dörren. I övriga delar av huset är sotspridningen väldigt låg. Detta pekar mot att huset har haft en kort användningstid eller enbart har använts intermittent. Även de



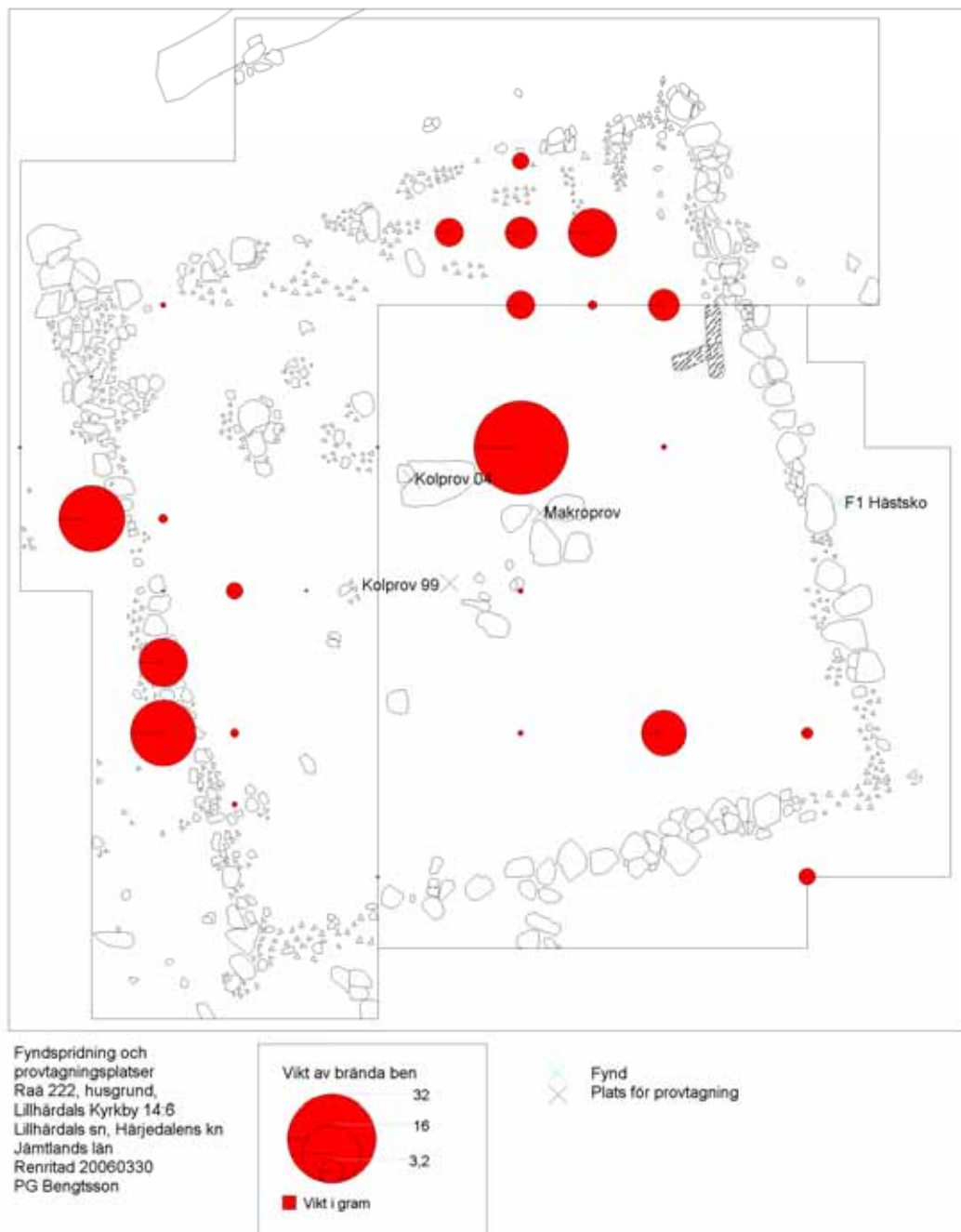
relativt få fynden pekar åt samma håll. Dokumentationsnivå 1, ca 5 cm under torv, hade en liknande fördelning av sotfärgat lager i golvet.

### **Fynd**

Utanför den högra väggen gjordes 2004 ett fynd av en hästsko och en hästkosöm, se Fig. 14 och 15. Hästskon är av typen toffelsko, som dateras till medeltiden. Den är 11cm hög och 10 cm bred med sex hål för hästkosöm, som finns i en ränna på hästskons undersida för att hästkosömmens skalle inte skall sticka upp. Längst ut finns två hakar, en på varje sida, som är 4 och 6 mm höga över hästskons yta. Vikten är 169 gram. Toffelskon är en efterbildning av den gamla orientaliska hästskon, som var vanlig i mellersta och västra Europa på 1100- och 1200-talen. Något århundrade senare användes den i Norden. Vid 1400-talets slut hade den ersatts av andra typer av hästskor. (Engwall 1937, Gansum 2002). Hästkosömmen har måtten 27x13x7 mm. Den är använd och har inte full, ursprunglig, längd.



*Figur 15. Hästsko vid sten utanför husgrunden. Jlm\_04m104\_32.*



Figur 16. Fyndspridning och provtagning, fornlämning 222.

Övriga fynd bestod av fyra fragment av slagg? och brända ben. Slaggen? vägde tillsammans 0,5 gram och var ungefär 5 mm i diameter, den kan vara rester efter smide. Den kan av misstag kommit på plats. De brända benen var 676 stycken med en samlad vikt på 120,7 gram. Benen är inte individuellt mätta, men uppskattad längd-, breddmått och tjocklek är 5-10x5-10x5 mm.

På Fig. 16 redovisas spridningen. Koncentrationerna finns vid härden och i husets "ytterkanter", vilket kan tyda på städning, att benen har sopats mot härden och väggarna i huset för att få en ren golvyta.

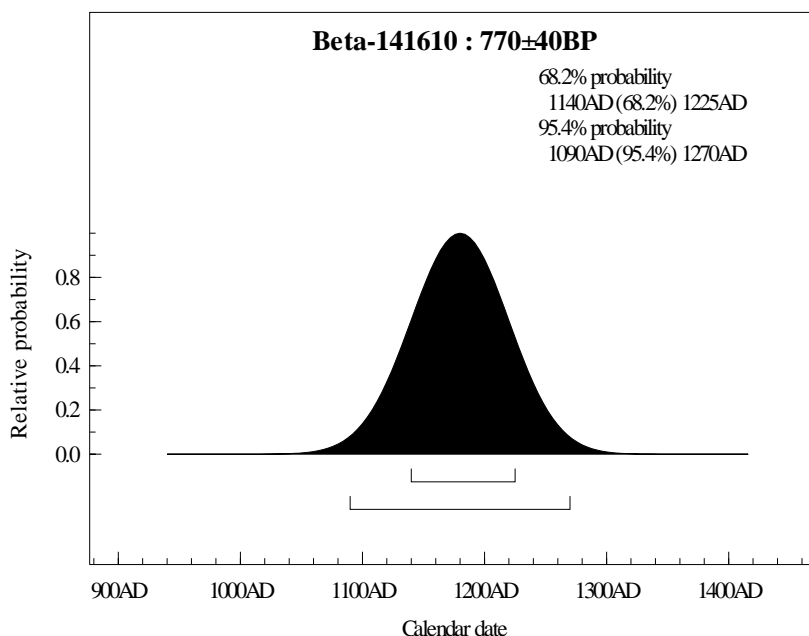
De brända benen kommer senare att analyseras av en osteolog.

### Makrofossilanalys

Björn Oskarsson, Jamtli, vattenfloterade och analyserade ett jordprov från härden, se provtagningsplatsen på Fig. 16. Provet innehöll inga fröer, men några små metallbitar.

### C14

1999 togs ett kolprov som är analyserat. Provnamnet är Beta 141610, se Fig. 17. Provet togs i den undre delen av kol- och sotlagret vid härden. Med 95,4 %:s säkerhet ligger dateringen mellan 1090 e.Kr. och 1270 e.Kr.



Figur. 17. Grafisk redovisning av kolprovet från härden på fornlämning 222, OxCal.

### Ett kokhus eller...

Så vad har fornlämning 222 varit för typ av hus?

Det ligger på en plåt som är ungefär 500 m<sup>2</sup> stor. Den övriga ytan av plattan är inte undersökt, förutom de provgropar som grävdes 2004, se sidan 11, som inte innehöll något kulturlager förutom i husgrunden. Under 2006 kommer plattan att gås över med zond, för att söka kulturlager. Troligtvis kommer inget mer att framkomma på plattan. Enligt Elof Herrdin har det dock stått en byggnad på plattans översta del under 1900-talet, se fig. 2.

Då har vi en husgrund som har stått ensam på platån. De två alternativ som jag föreslår, är att huset har varit ett hus för torkning, en tork/rökbastu, eller ett kokhus.

En torkbastu borde dock ha lämnat spår efter sig i form av sädeskorn, och makrofossilundersökningen kunde konstatera det fanns inga sädeskorn. I en torkbastu lägger du in säden som torkas genom att det eldas på byggnadens hård. Man kan även röka kött, som inte lämnar några sädeskorn efter sig, men det är knappast troligt att en tork/rökbastu har byggts enbart för rökning av kött?

Ett kokhus är mest troligt. I kokhus genomfördes alla storkok. På fäbodvallar var det mest mjölkprodukter som kokades, men på gårdar var användningsområdet större. Den lilla mängden fynd kan man "förstå" i ett kokhus. Fynden av brända benen kan mycket väl härröra från att ben har använts som bränsle.

Men fyndmängden är liten även om det har varit ett kokhus. Saker bör ha tappats bort och liknande. Troligen har huset använts enbart under kortare tid. Om det har varit en del av en fäbodvall, så är den enbart bemannad över sommaren eller även vår och höst. En fäbodvall som flyttade sitt kokhus?.

Någon gård har inte funnits på platån. En gård kan dock ha funnits någonstans i närheten, antingen inom Slyosområdet eller strax utanför, eventuellt uppe i dagens Lövnäsullen, där dagens gårdar ligger. Gården kan även ha legat på längre avstånd, t.ex. i Lillhärdal, Särna eller Älvdalen.

## Sammanfattning

I Slyosprojektets regi har under en veckas utgrävning åren 2004 och 2005 fornlämning 222:1, skärvtensvarp, undersökts. En husgrund framkom och den angivna skärvtensvarpen var en hård placerad på jordgolvet i huset.

Huset C14-dateras till 1090 e.Kr. och 1270 e.Kr (95%:s säkerhet).

Fynden består av brända ben och en medeltida hästsko. Huset tolkas som ett kokhus.

## Administrativa uppgifter

Länsstyrelsen diarienummer för tillstånd; 431-5958-04

Ekonomiska kartan blad; 663 06

Undersökt yta; 38,2 m<sup>2</sup>

Tidsåtgång; 160 arkeologtimmar

Personal:

Undersökningsledare PG Bengtsson och Anders Hansson, Jamtli

Undersökningen utfördes v. 30 2004 och v. 29 2005

Ritningar och fotografier förvaras i Jamtlis arkiv

## Källförteckning

Engwall G. 1937: Hästskor. *Kulturens Årsbok* 1936, 87-93.

Eriksson N-E. 2003. Härjulf Hornbrytaren – dokumentet och sägnen. I: Bengtsson PG. (red.), *Seminarium om Slyos* 2003, 9-18. Otryckt rapport, Jamtli.

Gansum T. 2002. Hestesko och hestekosöm som kildematerial. *Meta* 2002:2, 30-38.

Heinerud J. & Bengtsson PG. 2003. *Slyos, arkeologiska undersökningar av senvi-kingatida/medeltida boplatslager (1976, 1993 och 1999)*. Otryckt rapport, Jamtli.

Nordell P-O. 2003. Landskapet vid Slyos i Lillhärdal. . I: Bengtsson PG. (red.), *Seminarium om Slyos* 2003, 28-43. Otryckt rapport, Jamtli.

Nordell P-O. 2004. Slyosfältet, geologisk rapport. Otryckt rapport, Jamtli.